

Nekrolog

Poul Hald-Mortensen

6. april 1943 – 9. oktober 2021

Som ung satsede Poul Hald-Mortensen stærkt på en videnskabelig karriere, men det blev naturbeskyttelse og -forvaltning, der endte med at blive hans livsværk.

Fra barndommen færdedes han i den vestjyske natur. Faderen var klitplantør, først i Nymindegab, senere i Tved, og Poul gik tidligt på opdagelse i den natur, der omgav hjemmet.

Barndomsvennen var Finn Birkholm-Clausen, og der verserer farverige beretninger om deres ture til Filsø. Poul var tidligt ude med de første skriftlige beretninger om sine iagttagelser og ofte forhold, der ikke tidligere var beskrevet. Hans iagttagelsesevne førte til inspirerende artikler i DOFT og Flora og Fauna samt i Feltornitologen, som var datidens uhøjtidelige forum for fuglefolket. I 1960'erne bidrog Poul med et meget stort antal mindre og ofte underfundige og veldokumenterede iagttagelser, som inspirerede datidens unge feltornitologer. Det kunne være titler som *En dag i Vende-halseparrets liv* og *De skygger for den lille Havfrue*. Siden fulgte et væld af artikler og store bidrag til værker som *Danmarks Dyreverden* og *Fuglene i Danmark*.

Han begyndte biologistudiet i 1963 og afsluttede det i 1975 med en magisterkonferens. Men halvvejs i forløbet havde han involveret sig i administrativt arbejde, først som studentermedhjælper i Naturfredningsrådet, senere i Miljøministeriets nye Fredningsstyrelse. Her fik han først til opgave at få liv i de videnskabelige reserver, som havde sovet en slags tornerosesøvn siden professor Ragnar Spärcks dage. For Tipperne og Vejlernes vedkommende led fuglelivet af manglende pleje. Formanden for Naturfredningsrådet, professor Bent Muus ansatte Poul og gav ham så at sige frie tøjler til at få disse nationale perler til at fungere på ny.

På Hirsholmene var fuglelivet ændret på grund af Sølvmågens enorme fremgang. Poul indførte et system, som skulle sikre troværdige optællinger – dertil en regulering af sølvmågebestanden. Det samme skete på Christiansø. På Vorsø havde man i tyve år bare skudt Skarver og Råger for at få fred for fiskere og landmænd – det blev omgående anbefalet stoppet, og det skete. På Tipperne iværksattes i samarbejde med en gruppe af biologer et plejeprojekt, som skulle reetablere området

som det yngleområde, stedet var så kendt for. På Vejlerne var det mere vanskeligt, fordi området var privatejet og den daværende Vildtbiologisk Station på Kalos forskningsområde. Pouls idé var, at der skulle oprettes feltstationer, som skulle være kraftcentre, hvor tællinger og andre undersøgelser dokumenterede udviklingen. Det skete først på Tipperne i 1972, senere de andre steder. I 1983 lykkedes det Poul at medvirke til, at Staten købte Langli i Ho Bugt.

Poul blev i 1975 ansat som fuldmægtig i den daværende Fredningsstyrelse. Det var samtidig med, der var røre om Tøndermarsken med et nyt fremskudt dige, og det var en sag, som Poul var meget involveret i. Det administrative arbejde med den faglige indflydelse passede ham perfekt. På det tidspunkt sagde man, at der lå en stilling og ventede på ham som forsker på Zoologisk Museum, men vi er ikke i tvivl om, at arbejdet i Miljøministeriets styrelse passede meget bedre til Pouls temperament, høje energi og søgende øjeblikkelige resultater. Det var en tid, hvor der var megen diskussion

om beskyttelse af naturen – dertil det høje jagttryk – et område som også berørte Poul.

Pouls engagement i fredningen af Skarven førte til, at han tog fat på et meget omfangsrigt arbejde omkring netop denne fugl. Det foregik på Vorsø, hvor der i 1979 også opstod en feltstation. Her kom hans kapacitet på en stor prøve, for det lå ham stærkt på sinde at udføre meget krævende perioder med feltarbejde. Det var døgnstudier af livet i skarvkolonien, månedligt gennem ynglecycklus i 1983-84. Samtidig havde han i 1980 påbegyndt en fødeundersøgelse over Skarvens byttedyr, et enormt arbejde med gylpanalyser, der blev gentaget hver 10. år indtil for få år siden. De første års resultater blev publiceret i seks grundige rapporter, som er blevet brugt i debatten om Skarvens indflydelse på fiskebestande.

Tiden hvor Poul havde startet feltstationerne var præget af en idérigdom, som inspirerede de mange unge, der efter gymnasiet arbejdede et år på en feltstation. Han inspirerede, og andre overtog ofte et arbejde, han havde påbegyndt.

Ud over feltstationerne havde Poul i dansk naturbeskyttelses to gyldne årtier i 1980erne og '90erne frem til systemskiftet i 2001 også det faglige hovedansvar for gennemførelsen af en række markante frednings-sager og statslige opkøb. De omfattede bl.a. fredningen af Vadehavet med Langli, Tøndermarsken, Ringkøbing Fjord og Harbøre og Agger Tanger. Han medvirkede til den danske tilslutning til Ramsar-konventionen og EF-fuglebeskyttelsesdirektivet.

I 1991 forlod Poul det, som han kaldte magtens korridorer i Naturstyrelsen i Hørsholm. Han kom til Buderupholm Statsskovdistrikt som næstkommanderende på distriktet, en hidtil uset høj placering for en biolog i det konservative forstlige embedsværk. Poul havde en stor interesse for hvilke træarter, der stod i skovene, inden man begyndte at dyrke dem. Han havde en drøm om at genindføre oprindelige træarter som taks og småbladet lind til områder, hvor de tidligere var udbredt. Poul sluttede sin tid i miljøministeriet på Oksbøl Skovdistrikt, hvor hans hovedopgave var at føre naturgenopretningsprojektet i Skjern Ådalen gennem dets første svære faser.

Fra 1996 og frem til 2013 var Poul ansat som biologisk rådgiver i Aage V. Jensens Fonde. Først omkring Vejlerne, som fonden købte i 1992. Poul var nu kommet tilbage til et område, der virkelig interesserede ham og han flyttede ind i en af de gamle vejleerjeres huse ved

Bygholm Vejle – et sted han boede til sin død. Andre af fondenes ejendomme, som han var rådgiver på, omfattede Hulsig Hede, Ovstrup Hede og Høstemark samt Tofte Skov og Lille Vildmose.

I de seneste tyve år engagerede Poul sig i Danmarks Naturfredningsforening, hvor han sad i hovedbestyrelsen 2001-11, heraf seks år som vicepræsident, samt i NationalparkThy og DOFs lokale nordvestjyske afdeling. Sideløbende med den store indsats for naturbeskyttelsen var han jæger på den sunde måde og noget af en fangstmand, der bl.a. fangede over 100 mink i Vejlerne.

Poul var et menneske med en meget stor kapacitet i sin idérigdom og vilje til at få sin viden og indsigt ud til gavn for naturen. Han var også en fremragende formidler – var tidligt på landsdækkende tv – i 1970erne i naturprogrammet *Netop nu*, hvor han huskes for stor indlevelse og overraskende indfald. Emnerne rakte vidt og besøg i reservaterne var intense indslag.

To af hans største artikler til DOFT handlede hhv. om den Lille Gråsisken som ynglefugl i Danmark, hvor han havde fulgt dens indvandring til Vestjylland i 1960erne (DOFT 64, 1970), og sammen med Otto Fabricius skrev han om Hjejlen som ynglefugl i Danmark 1963-66 (DOFT 63, 1969). Poul var født i de Nordjyske hede- og klitlandskaber, og han voksede op med de samme naturtyper længere nede ad den jyske vestkyst. Derfor var Hjejlen en af de fuglearter, som han kendte godt og bekymrede sig om. I artiklen fra 1969 skrev han sammen med sin medforfatter om Hjejlen fremtid i Danmark, at "Herom kan intet sikkert vides, kun at varslerne ikke er gode." Poul havde ret; den er nu forsvundet som ynglefugl, og Pouls mangfoldige liv og levned er også slut.

Jens Gregersen og Hans Ulrik Skotte Møller

